
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2013:4

Tillgänglighet enligt Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:31 Tillgänglighet enligt Evangeliska lutherska kyrkan i Finland. Utskottet föreslår avslag på motionen eftersom det redan finns ett motsvarande ekumeniskt dokument i Sverige och att det finns tillräckligt med stöd att få när man samverkar med andra organisationer med kunskap inom området.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:31.

Motionens förslag

Motion 2013:31 av Ylva Wahlström, Tillgänglighet enligt Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en plan hur vi i Svenska kyrkan ska arbeta med ökad tillgänglighet, enligt den Finska kyrkans modell och återkomma till kyrkomötet 2014.

Bakgrund

Definitioner och lagstiftning

Enligt Världshälsoorganisationens riktlinjer definieras funktionsnedsättning som något som till följd av sjukdom eller skada gett en bestående funktionsnedsättning. Detta medför en begränsning som gör att den enskilde kan möta hinder i sin dagliga livsföring. Hindren finns i den miljö man befinner sig i. En välanpassad och fungerande miljö är inte handikappande. Definitionen inkluderar fysiska, psykiska, intellektuella och medicinska funktionsnedsättningar. Det miljörelaterade begreppet handikapp är inte kopplat till individen utan är en konsekvens av omgivningen. Funktionshindrad blir man först när miljön inte är anpassad efter människor. En person med funktionsnedsättning behöver därför inte vara funktionshindrad om alla hinder runt omkring elimineras. *Tillgänglighet, bemötande och inkludering* är viktiga begrepp som samarbetsorganisationen *Handikappförbunden*, som består av ett stort antal funktionshindersförbund, sedan många år tillbaka använder.

För några år sedan antogs en nationell handlingsplan av Sveriges riksdag, *Från patient till medborgare*, som ligger till grund för nuvarande funktionshinderpolitik i Sverige. Målet är ett samhälle som gör det möjligt för människor med funktionsnedsättning att bli fullt delaktiga i samhällslivet. I det utvecklingsarbete som

hittills gjorts på den nationella nivån i Svenska kyrkan, främst inom konfirmandarbetet, har man på liknande sätt strävat efter att se människor som aktiva församlingsmedlemmar och inte som diakonala objekt.

I Artikel 9 om tillgänglighet i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Sverige ratificerat, finns flera utmaningar för stat och kommun. Frågan om huruvida bristande tillgänglighet ska vara en diskrimineringsgrund har utretts av två statliga utredningar och frågan bereds nu på Arbetsmarknadsdepartementet.

Sedan 2010 ska enligt plan- och bygglagen alla lokaler dit allmänheten har tillträde vara tillgängliga för personer med nedsatt rörelse eller orienteringsförmåga. Ansvar för att hinder i lokaler undanröjs ligger på fastighetsägaren. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation ger råd och service inom arbetsgivar- och fastighetsfrågor och frågorna lyfts i de utbildningar som erbjuds.

Aktuellt arbete i Svenska kyrkan

Svenska kyrkans centrum för handikappfrågor drevs av Diakonistiftelsen Samariterhemmet på uppdrag av Svenska kyrkan på nationell nivå under åren 1997–2009. Centrets uppdrag var att arbeta strategiskt för att Svenska kyrkan skulle bli en öppen och tillgänglig kyrka även för den med funktionsnedsättning. Verksamheten styrdes av kyrkostyrelsen. Sedan centrets nedläggning i december 2009, sker inte något specifikt arbete inom detta område och det finns inte heller någon anställd på den nationella nivån som stödjer tillgänglighetsarbete ur detta perspektiv. Däremot är frågor om tillgänglighet och bemötande aktuella ur ett mer allmänt kommunikationsperspektiv, t.ex. frågor om hur man snabbt och enkelt ska få information om Svenska kyrkan under fler av dygnets timmar eller hur man blir bemött när man kommer till en församlings vallokal för att rösta i kyrkovalet. Ur dessa aspekter sker ett kontinuerligt utvecklingsarbete på samtliga nivåer.

Flera stift har medarbetare med särskilt ansvar för frågor om tillgänglighet, om än bara med några procentenheter av en heltidstjänst. Inom konfirmandarbetet, där ett särskilt utvecklingsarbete gjorts de senaste tio åren, för att kunna erbjuda ungdomar med funktionsnedsättning en meningsfull konfirmandtid, finns ambitionen att ha en person i varje stift med särskilt ansvar för dessa frågor. Till den ska föräldrar och presumtiva konfirmander kunna vända sig till för hänvisning till lämplig konfirmandgrupp samt ledare för att få rådgivning. Det erbjuds kontinuerligt fortbildningar för konfirmandledare i stiftet, främst inriktat på neuropsykiatriska funktionshinder. Stor vikt läggs på förhållningssätt, konkreta arbetsmetoder och arbetssätt som inte stänger ute de tonåringar som är i behov av särskilt stöd.

De aktörer som Svenska kyrkan samverkar med inom fortbildningsområdet är oftast *Handikappförbunden*, *Föreningen Furuboda*, *Ågrenska stiftelsen*, *Bräcke diakoni* och *Sensus studieförbund*.

En kartläggning av stiftens behov av stöd i Svenska kyrkans arbete på teckenspråk redovisas i en rapport som presenterades i januari 2013 och som finns tillgänglig på Svenska kyrkans intranät. I rapporten har behov och utmaningar identifierats och kyrkokansliet överväger nu vilka insatser som ska prioriteras.

En kyrka för alla – ett policydokument

Sveriges Kristna Råd, SKR, har utarbetat ett policydokument kring kyrkornas arbete med frågor om funktionshinder, *En kyrka för alla*. Dokumentet antogs av SKR:s styrelse i mars 2008 och har till syfte att förmå kyrkor och samfund att genomföra en självkritisk granskning utifrån detta perspektiv. Policydokumentet

innehåller teologiska utgångspunkter och flera praktiska utmaningar till kyrkorna. Det innehåller sju formulerade mål som kyrkorna bakom dokumentet förbundit sig att sträva efter. Det handlar bland annat om att sträva efter att olika uttrycksformer ska vara tillgängliga, att verka för att personer med funktionsnedsättning ska finnas i ledande ställning i kyrkor och samfund, att erövra kunskap om hjälpmedel och pedagogik samt att verka för ökad kunskap genom att inspirera till och genomföra seminarier och utbildningar. Även detta dokument finns tillgängligt på Svenska kyrkans intranät.

KOM, kyrkans tillgänglighetsprogram, www.evl.fi/tillganglighet, kunde presenteras i slutet på 2012, några år efter att kyrkomötet i Evangeliska lutherska kyrkan i Finland gett sin kyrkostyrelse i uppdrag att utarbeta ett tillgänglighetsprogram. Programmet som riktar sig till både kyrkans anställda och förtroendevalda samt medlemmar, utgår främst från perspektivet funktionshinder och teckenspråk. Det lyfter fram den teologiska grunden för tillgänglighet, men ger också konkreta förslag till åtgärder i församlingarna, i stift och på den nationella nivån.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:31.

Frågor som handlar om tillgänglighet, bemötande och inkludering är mycket viktiga för Svenska kyrkan som folkkyrka. Det är viktigt att fortsätta strävandena för att människor ska bli aktiva församlingsmedlemmar och inte ses som diakonala objekt. Utskottet ser gärna att tillgänglighetsarbetet intensifieras på samtliga nivåer och delar motionärens intention.

Det är en angelägenhet för församlingen att ingen ställs utanför utan är tillgänglig för alla. För detta finns stöd att få av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och i en samverkan med *Handikappförbunden*.

I flera församlingar finns ett engagemang i dessa frågor och många har kommit långt inom tillgänglighetsområdet. Det finns en lagstiftning att luta sig emot och i stiftet finns det medarbetare med särskilt uppdrag att främja arbetet för en tillgänglig kyrka, både på fastighetssidan och för frågor som rör kyrkolivet.

Det svenska ekumeniska policydokumentet *En kyrka för alla* som innehåller utmaningar till kyrkorna kring arbetet med frågor om funktionshinder motsvarar finska kyrkans program för tillgänglighet i sin ansats, och är meningsfullt att använda. Det viktiga är vad som görs lokalt. Trots att Svenska kyrkan har en del att lära av Evangeliska lutherska kyrkan i Finland inom detta område och att deras tillgänglighetsprogram är intressant. Det är tveksamt om det är meningsfullt att för Svenska kyrkan nationellt utarbeta ytterligare ett dokument inom tillgänglighetsområdet. Av dessa anledningar föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 26 september 2013

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Carina Etander Rimborg, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Carina Etander Rimborg, ordförande, Erik Jonsson, Birgitta Lindén, Bengt A Gustavsson, Christina Meltin Westerlund, Mary Österström, Helena Nordvall, Kristina Sandström, Hans G Erikson, Ann-Sofie Persson, Anders Åkerlund, Roland Johansson, Marianne Kronbäck, Britt Louise Agrell och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Linn Berglin, Kjerstin Sörngård Thulin, Christer Björk, Elisabeth Rydström, Kerstin Bodell, Bo Lindell, Kekke Paulsson, Monica Karlsson, Anna Ekström, Lilian Sjölund, Berit Simonsson och Berth Löndahl.

Biskoparna Antje Jackelén och Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.